

“ПОНАД КРУТАМИ ВІЧНІСТЬ У СУРМИ СУРМИТЬ”

ПАМ'ЯТАЄМО СВОЮ ІСТОРІЮ

29 січня – День пам'яті Героїв

КРУТ

«Хто не знає свого минулого, не вартий свого майбутнього», І це дійсно так, бо так само, як дерево тримається на землі своїми коріннями, так людина тримається на землі своїм минулим. Людина, яка не знає минулого – як перекопале, куди вітер подме, туди воно й котиться. Але ж людина не перекопале. На порожньому місці роду не заснуєш. Саме тому ми повинні знати історію. А історія наша полита кров'ю і сльозами. Однією із найтрагічніших її сторінок є бій під Крутами .

Бій під Крутами

Дата: 29 січня 1918 р.

Місце: Поблизу селища Крути
Ніжинського району

29 січня Україна вшановує пам'ять героїв Крут, що є однією із яскравих і трагічних сторінок історії формування української незалежності. Саме в цей день у 1918 році за 130 кілометрів на північний схід від Києва на залізничній станції Крути відбувся бій чотирьохтисячної більшовицької армії Михайла Муравйова проти загону із київських студентів та бійців вільного козацтва, який налічував всього кілька сотень чоловік та мав на озброєнні лише 16 кулеметів і одну гармату.

Самостійність та незалежність Української Народної Республіки суперечили інтересам більшовицької Росії, для якої план щодо взяття Києва став стратегічно важливим пунктом. Для підтримки втомленого боями Першої світової та громадянської воєн українського війська, з метою посилення захисту столиці керівництво УНР залучило студенську і учнівську молодь, сповнену рішучості та високого патріотизму.

БАЛАДА ПРО КРУТИ

*То не чорне гайвороння над степом кружляє –
Дика орда Муравйова грізно наступає.
Щоб ворога зупинити, на станцію Крути
Відправились добровольці – молоді рекрути
Славних хлопців-добровольців зібралось триста,
А дорога, наче доля, – коротка, терниста.
Ой ви, Крути, ой ви, Крути, заступіть собою,
Бо проллється кров юнача цілою рікою.
Зима снігом замітає, січуть скоростріли.
Щоб ворога зупинити, не вистачить сили.
Вже набої закінчились, а довкола поле,
Піднялись і в атаку кинулись соколи.
Славних хлопців-добровольців підвелось триста.
А дорога, наче доля, – коротка, терниста.
Ой ви, Крути, ой ви, Крути, заступіть собою –
Пролилася кров юнача цілою рікою.
Не вернуться вже ніколи до рідної хати,
Не зустріне, не пригорне заплакана мати.
Постріляні, порубані, але незборимі
Зосталися тут лежати сини України.*

*Нема любові понад ту,
Що окропила кров'ю Крути,
І ту гарячу кров святу
Повік Вкраїні не забути.*

***...Не вернуться вже ніколи до рідної хати,
Не зустріне, не пригорне заплакана мати.
Постріляні, порубані, але незборимі
Зосталися тут лежати сини України.
Славних хлопців-добровольців загинуло триста,
Бо така вже їхня доля – коротка, терниста.
Ой ви, Крути, ой ви, Крути, вільного народу –
Віддали життя герої за нашу свободу!...***

Ціною юнацьких життів на кілька днів було затримано наступ противника, що дало змогу вчасно підписати мирний Брест-Литовський договір, який призупинив захоплення України більшовиками та на певний період ще зберіг молоду українську державу.

Крути – це гіркий і знаковий урок нашої історії. Попри протиріччя позицій, тема національного самоусвідомлення, державності, духовної свободи є стержнем у розвитку суспільства. Військова арифметика здебільшого ділить учасників протистоянь на переможців та переможених. Але історична оцінка далеко не завжди збігається з цією умовністю, бо в силу вступають і незаперечні моральні фактори. Саме тому подвиг героїв Крут донині хвилює, змушує вкотре замислитися над істинною цінністю людського життя. Тож нехай історична пам'ять буде як пересторогою, так і скарбницею честі, совісті, гідності для українців!

Сьогодні ми переживаємо складні часи, історія неначе повертається тож пам'ятаймо і те, що відбувається зараз.

Шануймо героїв сьогодення, адже вони, ризикуючи своїм здоров'ям і, навіть, життям, боронять нашу країну, наше з вами майбутнє на сході України.

Пам'ятаємо Крути

Герої не вмирають!

На Аскольдовій могилі
Поховали їх —
Тридцять мучнів-українців,
Славних молодих...

На Аскольдовій могилі
Український цвіт! —
По кривавій по дорозі
Нам іти у світ.

На кого посміла знятись
Зрадника рука?
Квітне сонце, — грає вітер
І Дніпро-ріка...

На кого завзявся Каїн?
Боже, покарай!
Понад все вони любили
Свій коханий край.

Вмерли в Новім Заповіті
З славою святих.
На Аскольдовій Могилі
Поховали їх.

*У січні 1918 р. 300 студентів Університету
ім. Святого Володимира вступили першій бій
із більшовицькими військами.*

*На Аскольдовій могилі
Поховали їх — Тридцять
мучнів-українців,
Славних молодих...
На Аскольдовій могилі
Український цвіт! —
По кривавій по дорозі
Нам іти у світ.
На кого посміла знятись
Зрадника рука?
Квітне сонце, — грає вітер
І Дніпро-ріка...
На кого завзявся Каїн?
Боже, покарай!
Понад все вони любили
Свій коханий край.
Вмерли в Новім Заповіті
З славою святих.
На Аскольдовій Могилі
Поховали їх.*

**Павло Тичина,
1918 рік**

*Любіть Україну, як вірні сини,
Віддати життя їй готові,
Як юні сини, що життя віддали
Під Крутами всі, як герої.*

Після здобуття Україною незалежності подвиг героїв Крут героїв став символом патріотизму і жертовності у боротьбі за державну незалежність. На державному рівні цей день почали відзначати з 2003 року. Щорічне вшанування пам'яті Герої Крут закріплено у Постанові ВР від 16 травня 2013 року «Про відзначення подвигу героїв бою під Крутами». У 2006 році на залізничній станції Крути відкрили Меморіальний комплекс «Пам'яті героїв Крут».

КРУТИ

*Земля дрижала. Схід в вогнях жеврів
Сурміли сурми. Гримали гармати.
А в їх очах вогнистих та завзятих
Горів святий благословенний гнів.
Ішли, де білість сніжанних полів,
де смерть взялася з вітром танцювати,
Свистали кулі... рвалися гранати
- і постаті майнули в вир вогнів.
І прогоріло... Порохом зайшло...
Могилок триста заросло травою.
А ти, як все, усмінене село
Сниш сині сни в солодкому спокої*

*Андрій Гарасевич
Із збірки "Сонети", Прага, 1941*

Пам'ятаємо героїв Крут

“Стримайте сльози, що котяться з ваших очей, як стримую їх я. Бо ж ті, котрих ви ховаєте, досягли найвищого щастя – вмерти за Отчизну. Їх слава і вдячна пам'ять про них житиме з нашою свободою серед народу нашого віднині й довіку...”

**Михайло
Грушевський**